

Toplumda Mülki İdare Amirleri Algısı

Dr. Selim ÇAPAR
AREM Başkanı
Mayıs-2015

Sunum Planı

- Giriş
- Vatandaşın Algısı
- Muhtarların Algısı
- STK Mensuplarının Algısı
- Eski Belediye Başkanlarının Algısı
- Eski Milletvekillerin Algısı
- Avukatların Algısı

Giriş

- İçişleri Bakanlığının Türk İdari Araştırmalar Vakfı (TİAV) ile işbirliği içinde 2013 yılında başlattığı “Toplumda İçişleri Bakanlığı ve Mülki İdare Amirleri Algısı Araştırması” kapsamında öncelikle 35 ilde 3050 hane ile anket yöntemi uygulanarak görüşülmüştür. Sonra medyanın yaklaşımı ele alınmıştır. Daha sonra araştırma, toplumun farklı kesimlerine (muhtarlar, sivil toplum kuruluşları temsilcileri, eski milletvekilleri, eski belediye başkanları ve avukatlar) yönelik olarak genişletilmiştir. Son olarak taşrada görev yapmakta olan mülki idare amirlerinin algısı araştırılmıştır. 2014 yılında tamamlanan bu projenin sonuçlarını gösteren dört kitap TİAV yayınlarından çıkmıştır.

Giriş

- Yapılan bu kapsamlı araştırma sonuçlarından, özellikle vatandaşın ve toplumun farklı kesimlerinin mülki idare amirleri algısına ilişkin bulguların özetlenerek paylaşılması bu sunumun temel amacını oluşturmaktadır.

Vatandaşın Algısı

- Vatandaş açısından bu mesleğin olmazsa olmaz koşulları arasında şu özellikler yer almaktadır:
- ** Tarafsız, Adil, Tutarlı, Dürüst ve Güvenilir Olma,*
- ** Halka Yakın Olma veya Halka İç İçte Olma,*
- ** İletişime Açık Olma,*
- ** İnsan Haklarına Saygılı Olma,*
- ** Yöre Sorunlarına Vakıf Olma,*
- ** Çevre Sorunlarına Duyarlı Olma,*
- ** Çözüm Odaklı Olma,*
- ** Değerlerimize Saygılı ve Bağlı Olma.*

Vatandaşın Algısı

- Görüşülen kişilere, yörelerinde görev yapmış olan Mülki İdare Amirlerinden unutamadıkları olup olmadığı sorusu yöneltilmiştir. Görüşülen kişilerden % 9.7'lik bir kitle, **yörelerinde iz bırakmış ve her vesileyle anılan Vali bulunduğunu**; % 7.6'lık bir kesim de **Kaymakam olduğunu** ifade etmiştir.
- **Bölge/yöre sorunlarının çözümü konusunda** öncelik hükümet ve Belediye Başkanına tanınmaktadır. Bu bulgudan vatandaşın oldukça bilinçli olduğu çıkarımı yapılabilir. **Yaşanılan çevreye ait sorunların çözümünde** Belediye Başkanı % 49'luk oranla ilk sırayı almaktadır. Belediye Başkanını, çok çok geriden Vali (**%13.9**) ve Kaymakam (**%11.3**) izlemektedir.

Vatandaşın Algısı

- Görüşülen kişilerin neredeyse yarısı (%46.4) **kendisini Belediye Başkanına daha yakın hissettiğini** söylemiştir. Buna karşılık sadece %12.5'luk bir kesim, kendisini Valiye yakın hissettiğini belirtmiştir.
- Görüşülen kişilere “aşağıdaki **yöneticilere/kurumlara hangi ölçüde güveniyorsunuz?**” şeklinde yöneltilen soruya alınan cevaplardan oluşturulan ortalama güven puanlarına göre, Polis 5. sırada, Vali 10. sırada, Savcı 11. sırada, Kaymakam 13. sırada, Hâkim 14. sırada; Belediye Başkanı 16. sırada yer almaktadır. Milletvekilleri oldukça altta ve yerel siyasetçiler sondan ikinci sırada yer almaktadır.

Vatandaşın Algısı

- **Vatandaşın Validen ve Kaymakamdan beklentileri**, daha çok, beklentiler eğitim, sağlık, insanlara değer verilmesi, yolsuzluklarla mücadele, yoksullara ve kimsesizlere yardım, sunulan hizmetin kalitesinin artırılması ve en önemlisi de illerde ve ilçelerde asayişin sağlanması, yani vatandaşa güven ve huzur içinde yaşamasını sürdürebileceği hissiyatının verilmesi noktasında odaklanmaktadır.
- **Mülki İdare Amirlerinin algılanma** konusunda da değişim söz konusudur. Vali ve Kaymakamın, geçmişe kıyasla güç ve etki kaybetmiştir. Ancak toplumsal saygınlığını büyük ölçüde korumuştur.

Vatandaşın Algısı

- **Sosyal yardımın dağıtımı konusunda** Mülki İdare Amirlerinin eşit ve adil davranmadığı algısı mevcuttur. Hemen her fırsatta vatandaş, eşit muamele görmediğini sıkça dillendirmiştir.
- Vali ve Kaymakama yönelik **memnuniyet düzeyi** oldukça düşüktür. Her ikisinin de aldığı puan % 30 civarındır. Validen memnunum diyenlerin oranı %32.5'tur. Memnuniyet, genelde hizmet düzeylerinin bir fonksiyonu olsa da, bu süreçte halka yakınlık, insanlar ile iletişim ve yaklaşım biçimi, tarafsızlık ve dürüstlük algısı ön plana çıkmaktadır.

Vatandaşın Algısı

- **Vali ve Kaymakamın, tanınırlık** açısından aldıkları puan %50'nin altındadır. Kaymakamların Tanınırlık oranı, Valilere göre biraz daha düşüktür. Kaymakamlar, Valilerin tam 8 puan gerisinden gelmektedir.
- **Vali ve Kaymakama gitme** konusunda vatandaşın net bir tercihi yoktur. Her ikisini de gerektiğinde ulaşabilir görülmektedir. Vatandaş, her ne kadar Mülki idare Amirlerini kendilerinden biraz uzak olarak konumlandırırsa da, işi olduğunda gitmekten çekinmeyeceği kurumlar olarak değerlendirmektedir.

Muhtarların Algısı

- Muhtarlar, genelde kaymakam ile görüşmeyi tercih etmektedirler. Muhtarların yarısı, görevleri süresince vali ile hiç görüşmemiştir. Buna karşılık muhtarların üçte ikisi kaymakam ile görüştüğünü ifade etmiştir. Muhtarlar, valiye nazaran kaymakamları, işbirliği ve iletişime daha açık, halk adamı olarak tanımlamaktadır.
- Muhtarlar, mülki idare amirlerinden öncelikli olarak dikkate alınmak istemektedirler. Bunun dışında validen öncelikle “muhtarların özlük haklarının iyileştirilmesi” konusunda destek sağlamaları beklenmektedir. Valilerden beklentiler listesinde ise ikinci sırayı, “işsizliğe çözüm” konusu almaktadır.

Muhtarların Algısı

- *Muhtarların validen beklentileri, daha çok toplumun geleceğini, vatandaşın yaşam kalitesini, katılımcılığı, yaşam alanının genişletilmesini, çevre düzenlemesini, insanlara değer verilmesini, altyapıyı ve kısmen de vatandaşın huzur ve güven içinde yaşamasını, ilgilendiren konular üzerinde yoğunlaşmaktadır.*
- Muhtarların, vali ve kaymakam ile olan iletişim ve ilişkilerinden genelde memnun oldukları ortaya çıkmıştır. Örneğin vali ile görüşen her dört muhtardan biri ve kaymakam ile görüşen her muhtar, görüşmeden memnun ayrılmıştır.

Muhtarların Algısı

- Muhtarlar, mülki idare amirleri ve diğer yerel yöneticiler arasında kaymakama daha fazla güvenmektedir. Kaymakamı 15 puan geriden vali, valiyi de 3 puan geriden belediye başkanı izlemektedir.
- Muhtarların, görev mahallerinde karşılaştıkları ve giderilmesini istedikleri en önemli sorunlar sırasıyla şunlardır: “Yoksullara yardım”, “hırsızlık”, “içme suyu”, “yol ve asfaltlama”, “dezavantajlıların entegrasyonu”, “okul”, “sağlık ocağı”, “pazar yeri açılması”, “sokak lambaları”, “elektrik hatları” sorunlarıdır. Muhtarlar, “yoksullara yardım”, “içme suyu”, “sağlık ocağı”, “okul”, “yol ve asfaltlama”, “sokak lambaları” konularında çabalarından kısmen olumlu bir sonuç aldıklarını ya da olumlu yönde bir gelişme sağladıklarını ifade etmişlerdir.

Muhtarların Algısı

- Muhtarlar nezdinde mülki idare amirleri mesleğinin toplumsal saygınlığı ve itibarı çok yüksektir. Bunun en önemli göstergesi, çocuklarının kaymakam olmasını istemeleridir. Ankete katılan muhtarların neredeyse tamamına yakını, çocuğunun kaymakam olmasını arzulamaktadır.

STK Mensuplarının Algısı

- STK temsilcileri, mülki idare amirleri ile ilişkilerinin daha çok bilgilendirme aşaması ile sınırlı kaldığını belirtmektedir.
- STK temsilcilerinin yarısından fazlası, valilerin, STK'lar ile işbirliği ve ilişkilerin geliştirilmesi için ciddi bir girişimde bulunmadıklarını söylemektedir. STK temsilcileri açısından mülki idare amirleri, STK'larla ilişkilerin kendi inisiyatiflerinde olduğunu düşünmektedir.
- Mülki idare amirleri-STK işbirliği öncelikle eğitim ve kadınların güçlendirilmesi alanlarında yoğunlaşmaktadır.

STK Mensuplarının Algısı

- STK'ların merkezi düzeyde olduğu gibi yerel düzeyde de karar alma süreçlerine etkin bir şekilde katılmadıkları anlaşılmaktadır. STK'ların sadece çok az bir kısmı yerel düzeyde karar alma sürecine etkin katıldıklarını söylemiştir.
- STK temsilcilerinin yaklaşık dörtte biri valiye, üçte biri de kaymakama kolay ulaştığını belirtirken, yüzde kırklık bir kesim, vali ile ve yüzde on beşlik bir kesim de kaymakam ile resmi toplantılar dışında pek görüşemediğini, başka bir deyişle vali ve kaymakamın pek ulaşabilir olmadığını söylemektedir.

STK Mensuplarının Algısı

- STK temsilcilerinin yarısından biraz fazlası validen, yarıya yakını da kaymakamdan memnun olduğunu ifade etmektedir. Kaymakama duyulan güven düzeyinin, valinin güven düzeyinden düşük kalması dikkat çekicidir.
- Vali ve kaymakama duyulan güven de, memnuniyetten çok farklı değildir. Valiler durumlarını korurken, güven açısından kaymakamlar daha düşük bir algıya sahiptir. Kaymakamlar güven açısından valinin 16 puan gerisindedir.
- Valiler bazı açılardan kaymakamlardan daha olumlu bir algıya sahip olsalar da, yine de hem memnuniyet hem de güven açısından hem valinin hem de kaymakamın puanlarının pek iç açıcı olmadığını söylemek mümkündür.

Eski Belediye Başkanlarının Algısı

- Eski belediye başkanlarının gözünde bir valinin öncelikle sahip olması gereken en temel özellikler şunlardır: *tarafsız/dürüst/tutarlı/adil olması, halkla iç içe/halka yakın olması, yöre sorunlarına vakıf, insan haklarına saygılı olması, girişimci ve yatırımcı olması.*
- Eski belediye başkanlarının gözünde valiler, işlevleri ve görevleri konusunda en yüksek puana “yoksullukla mücadele” konusunda ulaşmaktadır. Bu seçeneği sırasıyla “devleti ve milleti temsil”, “yaşlılara, kimsesizlere ve engellilere yardım”, “halkın sorunlarını anlama” ve “kamu yatırımlarının takibi ve kurumlar arası koordinasyon” kapasitesi ve yetenekleri izlemektedir. Valiler, en düşük puanları, “yolsuzlukla mücadele”, “halkın arasına karışma”, “tarafsızlık”, “hırsızlık, gasp ve çetelerle mücadele” ve “çevrenin korunması ve ağaçlandırma” seçeneğinde almaktadır.

Eski Belediye Başkanlarının Algısı

- Kaymakamlar ise en yüksek puanı, “devleti ve milleti temsil” seçeneğinde almaktadır. Bunu “kamu yatırımlarına takip etme ve koordinasyon”, “halkın sorunlarına çözüm bulma”, “halkın arasına karışma”, “halkın sorunlarını anlama”, “yoksullukla mücadele”, “yaşlılara, kimsesizlere ve engellilere yardım”, “halkın bilinçlendirilmesi ve eğitim”, “tarafsızlık” vb. seçenekleri izlemektedir. Kaymakamlar en düşük puanlara, “hırsızlık, gasp, çetelerle mücadele” ve “yolsuzlukla mücadele”.
- Eski belediye başkanları, valilere kıyasla kaymakamlar hakkında çok daha olumlu bir algıya sahiptir. Özellikle halka yakın olma, halkı anlama ve halkın sorunlarına çözüm üretme ve tarafsızlık konularında kaymakamlar, valilerden daha olumlu bir algı ve imaja sahiptir.

Eski Belediye Başkanlarının Algısı

- Eski Belediye Başkanları, hükümetin başarısında valilerin bazı açılardan katkıları olduğunu düşünmektedir. Aynı şekilde “devlet-vatandaş bütünleşmesinde” ve “illerin gelişmesinde” valilerin önemli katkısı olduğunu düşünenlerin oranı da oldukça yüksektir.
- Kaymakamlar, “kırsal alanlarda devletin/hükümetin temsilinde”, “kırsal kesimlerde, köylerde devletin/hükümetin vatandaşa hizmet için var olduğu algısının oluşumunda”, “devlet-vatandaş bütünleşmesinde ve vatandaşlık bilincinin oluşmasında” ve “yaşlıların, yoksulların korunup kollanmasında” önemli katkılar sağlamakta veya işlevler yerine getirmektedir. Buna karşılık kaymakamlar, eski belediye başkanları tarafından “hükümetin başarısı” ve “vatandaşın devletten/hükümetten beklediği hizmetleri sunma” açılarından pek başarılı ve etkili bulunmamaktadır.

Eski Milletvekillerinin Algısı

- Eski milletvekillerinin gözünde valilerin sahip olması gereken temel özellikler öncelik sıralamasına göre şöyledir: *tarafsız/dürüst/tutarlı/adil olması, halkla iç içe/halka yakın olması, girişimci ve yatırımcı olması, değerlerimize saygılı ve bağlı olması, yöre sorunlarına vakıf olmasıdır.*
- Eski milletvekillerinin gözünde valiler işlevleri ve görevleri konusunda, en yüksek puana “illerin gelişmesi”, “illerin marka şehir olması”, “engelli vatandaşların topluma kazandırılması”, “görev yaptıkları illerin sorunları ile ilgilenmeleri” ve “devlet-vatandaş bütünleşmesi”, “illerin gelişmesi”, “halkın sorunlarını anlama” “halkın sorunlarına çözüm bulma”, “yaşlıların, kimsesizlerin ve engellilerin korunması”, “yoksullukla mücadele” konularında ulaşmaktadır.

Eski Milletvekillerinin Algısı

- Kaymakamlar ise, “devletin/hükümetin temsilinde” “kırsal kesimlerde, köylerde devletin/hükümetin vatandaşa hizmet için var olduğu algısının oluşumunda”, “hükümetin başarılı olmasında”, “devlet-vatandaş bütünleşmesinde ve vatandaşlık bilincinin oluşmasında”, “yaşlıların, yoksulların korunup kollanmasında”, “halkın içine karışmada” en yüksek puana ulaşmaktadır.
- Valiler, tarafsızlık ve halkın içine karışma hususlarında en düşük puana sahiplerdir. Bu noktada kaymakamlar, daha olumlu bir algıya sahiptir. Özellikle halka yakın olma, halkı anlama ve halkın sorunlarına çözüm üretme ve tarafsızlık konularında kaymakamlar, valilerden daha olumlu bir algı ve imaja sahiptir. Halkın sorunlarını anlama, sorunlarına çözüm arama ve üretme ile iletişime açık olma noktalarında valiler, kaymakamlara kıyasla daha düşük puanlara sahiptir.

Avukatların Algısı

- Avukatlar, vali ve kaymakamın rol ve işlevinde iyi yönde pek fazla bir değişiklik olmadığı görüşündedir.
- Avukatların, vali ve kaymakamlara yönelik mesafeli tutum ve duruşları bulunmaktadır. Özellikle valilere duyulan güven düzeyi, oldukça düşük seyretmektedir. Güvenmeyenlerin oranı, güvenenlerinkinden 15 puan fazladır. Kaymakama güven düzeyi orta seviyededir.

Avukatların Mülki İdare Algısı

- İçişleri Bakanlığı, vali ve kaymakamla ilişkisi olan, yani bir anlamda bu kurum ve kişiler ile doğrudan ilişkisi olan ve böylece çalışmalarını daha yakından tanıyanların, kurumları ve kişileri olumlu değerlendirme eğiliminde oldukları gözlemlenmektedir. İçişleri Bakanlığı, vali ve kaymakam ile ilişkisi sınırlı olanların ise, bu kurum ve kişilere ilişkin algılarının olumsuz olduğu görülmektedir.
- Avukatların vali ve kaymakam hakkındaki intiba ve izlenimleri de çok olumlu değildir. Avukatlara göre valiler yetersizdir.

Avukatların Mülki İdare Algısı

- Avukatlar, valiler ile belediye başkanları karşılaştırmasında valileri daha güvenilir bulmaktadırlar.
- Avukatların üçte biri, çocuğunun kaymakam olmasını istediğini ifade etmiştir. Bu durum, avukatlar nezdinde kaymakamlık mesleğinin statüsü ve konumunu koruduğunu göstermektedir.

Sonuç

- Türkiye'de mülki idare sistemi köklü bir devlet geleneğine dayanmaktadır. Toplumun farklı kesimleri ile yapılan anket sonuçlarından toplumda mülki idare amirlerine yönelik yüksek düzeyde beklenti içinde olduğu, dolayısıyla mülki idare amirlerinin taşra yönetim sisteminin temel unsurları olarak algılandıkları anlaşılmaktadır.
- Araştırmanın sonuçlarını genel bir değerlendirmeye tabi tutacak olursak; Mülki İdare Amirlerinin toplum nezdinde ortalama puanın üzerinde bir değere sahip olduğu görülmektedir. Bundan da Mülki İdare Amirlerinin genelde olumlu bir imaja sahip oldukları sonucunu çıkarabiliriz.